

Oliinyk N. A. Innovative technologies of training in the training of future agricultural specialists

Today the problem of training students of higher educational institutions is becoming important, a significant number of scientists pay attention to innovative technologies of teacher training for professional training, including for the training of specialists in the agricultural sector. Changes in the system of agricultural education require looking at the problem of professional training of students from a special angle. The purpose of the work is to identify the main types of innovations in higher education and to reveal the role of innovative learning technologies in the training of future specialists in the agar industry. One of the effective means of professional training of future farmers, as experience shows, is to increase the level of theoretical and practical training for innovation in terms of differentiated learning. Based on the analysis of scientific sources, we can conclude that the motivating motive for changes in the educational process by the teaching staff is: the desire to try a new way of working, attempts to make the study of agricultural students interesting, the desire to improve professional skills innovation, material incentives.

The main reason for the negative consequences of innovation is related to the psychological unwillingness of teachers and the weak development of theoretical and methodological foundations that determine professionally oriented practical training.

The main prerequisites for the introduction of innovative learning technologies in the educational process of agricultural education are: reducing the quality and efficiency of the learning process as a whole or its individual parts, declining students' interest in classes in individual subjects or disciplines, dissatisfaction of teachers with the educational process.

It is appropriate to note the role of the teacher who creates a favorable microclimate, coordinates their activities. It is the teacher who must be able to properly organize and manage the innovative activities of students.

Key words: innovative technologies, innovations, professional training, teacher, agricultural educational institution.

УДК 378.016:004

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.33>

Павлова Н. С.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ**

Розглянуто особливості впровадження у вищу педагогічну освіту компетентісного підходу, практико-орієнтований характер якого налаштовує на перехід від здобуття студентами теоретичних знань до формування умінь їх цілеспрямовано застосовувати у різноманітних практичних ситуаціях, котрі моделюють майбутню професійну діяльність і фахові обов'язки вчителя. Проаналізовано різні тлумачення змісту поняття "компетентність", сконцентровано увагу на тому, що недоцільно ототожнювати компетентності, які студент здатен продемонструвати після завершення навчання за освітньою програмою, зі здобутими знаннями, вміннями, навичками. Визначено актуальність професійної підготовки вчителів інформатики, спрямованої на формування професійної та методичної компетентностей, володіння якими повинно стати для здобувачів вищої освіти орієнтиром у конструюванні індивідуальної траєкторії кваліфікованого становлення в обраній професії. Наголошується на тому, що компетентісна парадигма лише у доцільному поєднанні із кращим надбанням минулого досвіду вітчизняної освіти й основних положень діяльнісного, особистісно-орієнтованого, системного та інших підходів покращує якість професійної підготовки вчителів інформатики. Спираючись на те, що компетентності, якими має оволодіти студент після завершення навчання за освітньою програмою, є узагальненням його когнітивного, особистісного та предметно-практичного досвіду, наведено зразки програмних результатів за освітньою програмою "Середня освіта (інформатика)" бакалаврського рівня вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ). Перелік загальних і професійних компетентностей майбутніх учителів інформатики повинен добиратися з урахуванням Національної рамки кваліфікацій, посадових завдань та обов'язків учителя, предметного поля його професійної діяльності у загальноосвітніх закладах загальної освіти.

Ключові слова: компетентісний підхід, майбутній вчитель інформатики, професійна компетентність, методична компетентність.

У Законі України "Про вищу освіту" окреслено напрями підготовки конкурентоспроможних фахівців для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації кожної особистості, забезпечення потреб суспільства та ринку праці [10]. Одним із завдань педагогічних університетів є професійна підготовка компетентних учителів, які здатні творчо працювати за сучасних умов, вивчати і застосовувати інноваційні педагогічні технології, ефективно змінювати освітню систему в контексті Нової української школи.

Актуальними є міркування І. А. Зязюна про те, що заклад вищої освіти (далі – ЗВО) педагогічного спрямування повинен сформулювати у свого випускника "здатність бути суб'єктом як мінімум п'яти видів діяльності: предметної, педагогічної, інноваційної, колективного самоуправління і саморозвитку. У кожній із них повинні вирішуватися певні типи завдань, а отже, виконуватися відповідні дії" [6, с. 487]. Н. І. Лазаренко уточнює, що навчання у ЗВО повинно бути спрямоване на підготовку вчителя як методолога, дослідника, інноватора, керівника, тьютора та коуча [8, с. 70]. Наприклад, учитель-методолог розуміє теоретичні основи методологічних підходів до організації навчального процесу та вміє їх застосовувати, а вчитель-дослідник бачить проблеми в освіті та знаходить способи їх розв'язання. Тобто випускник педагогічного університету,

який здобув кваліфікацію “вчитель інформатики”, оволодівши знаннями із предметної галузі та методики навчання інформатики, виробивши навички саморозвитку та вдосконалення, повинен бути готовий до компетентного виконання професійних обов’язків.

Одним із чинників розв’язання окреслених вище завдань є компетентнісний підхід (далі – К-підхід), головною ідеєю якого є “комплексне засвоєння різних знань і способів практичного їх використання <...>, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї професійної діяльності, набуває соціальної самостійності, стає мобільною та кваліфікованою” [1, с. 226]. К-підхід лише у доцільному поєднанні з кращим надбанням минулого досвіду професійної підготовки фахівців та основними положеннями діяльнісного, особистісно-орієнтованого, системного й інших підходів сприяє модернізації вітчизняної вищої педагогічної освіти, покращує якість навчання, і тому така інтеграція потребує подальшого вивчення.

Мета статті – проаналізувати концептуальні аспекти професійної підготовки компетентних учителів інформатики під час здобуття вищої освіти.

Різнобічні аспекти впровадження К-підходу у вищу освіту досліджують міжнародні освітні організації, вчені, роботодавці, зокрема: систему професійної підготовки фахівців на основі компетентнісного навчання вивчали В. О. Адольф, Е. Ф. Зеєр, І. О. Зимня, І. А. Зязюн, Н. В. Кузьміна, О. І. Пометун, Дж. Равен та ін.; окремі напрями професійної підготовки вчителів з урахуванням компетентностей, якими вони повинні оволодіти під час навчання у ЗВО, розробляли П. С. Атаманчук, Р. С. Гуревич, О. М. Ігна, А. І. Кузьмінський, Н. А. Мислицька, О. В. Семеніхіна, О. М. Семерня, О. С. Фесенко, В. В. Ягупов та ін.; теоретико-методологічні питання підготовки вчителів інформатики на основі К-підходу висвітлювали М. М. Абдуразаков, Л. І. Білоусова, Л. В. Брескіна, І. С. Войтович, М. І. Жалдак, О. Г. Кузьмінська, Н. В. Морзе, Т. В. Тихонова, С. М. Овчаров, Я. Б. Сікора, С. О. Семеріков, О. М. Спірін, М. В. Рафальська та ін.

Сутність К-підходу та необхідність його впровадження в освіту вчені пояснюють тим, що він “визначає спосіб розвитку компетентності як нового сучасного концептуального орієнтира, що впливає на формування як змісту освіти, так і методів, критеріїв, якими можна було б оцінювати якість освіти” [13, с. 27]; підвищує роль роботодавців у професійній підготовці кадрів, розширює механізми їхньої співпраці із ЗВО [3, с. 81]. Таке навчання не тільки передбачає здобуття знань, але й наближає результати навчання до конкретних практичних ситуацій, розвиває професійно значущі особистісні якості (креативність, творчість, толерантність, комунікабельність, урівноваженість), формує мобільність випускника ЗВО та його відкритість у спілкуванні з роботодавцями та представниками різних галузей знань.

За таких умов, на думку І. В. Коробової, студенти мають можливість набути мінімального досвіду професійної діяльності ще під час навчання у ЗВО (до отримання диплому про вищу освіту) та надати результатам навчання особистісної значущості [7, с. 28–29]. Практико-орієнтований характер компетентнісної парадигми змінює вивчення теоретичних знань на формування умінь їх цілеспрямовано застосовувати у різноманітних практичних ситуаціях, які моделюють майбутню професійну діяльність і фахові обов’язки вчителя, а також надає навчально особистісної значущості та підвищує активність студентів. К-підхід спрямований на розв’язування суперечності між потребами суспільної практики в компетентних фахівцях і можливостями змісту й методів їхньої професійної підготовки у ЗВО.

Особливе значення відводиться взаємозв’язкам між знаннями з різних навчальних дисциплін освітньо-професійної програми (ОПП), у т. ч. узгодженню змісту фундаментальних та інших предметів зі змістом методичної підготовки вчителів, їх інтеграції у площину набуття професійного досвіду та всебічного розвитку особистості. Дидактичною умовою реалізації К-підходу є усвідомлення змісту поняття “компетентність”, яке виступає одним із фундаментальних феноменів модернізації вищої освіти й основою кваліфікації сучасних випускників ЗВО. У науково-методичних і довідниково-енциклопедичних джерелах зустрічаємо різні тлумачення змісту цього феномену, зумовлені використанням різноманітних теоретичних підходів, наприклад, функціонального та структурного. Узагальнене визначення поняття “компетентність” подане у нормативних документах України: це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [10]. Багатозначність і багатогранність компетентності вбачаємо в тому, що вона є підготовленістю (теоретичною, практичною), здатністю (інтелектуальною, діяльнісною, суб’єкта), готовністю (професійною, особистісною) особистості до того чи іншого виду діяльності. Професійно компетентний учитель глибоко знає предметну галузь і методику викладання предмету, готовий до самонавчання та вдосконалення в межах своєї професійної діяльності, а також володіє нестандартними підходами з питань організації навчання, ініціативністю, здатністю до критичної оцінки та інтеграції особистого й інноваційного досвіду педагогічної діяльності, методологічної культурую.

Згідно з тематикою дослідження нам імпонують визначення, у яких компетентність визначено як результативно-діяльнісну характеристику навчання майбутніх фахівців, наприклад, компетентність – це “сукупність знань, умінь і досвіду, що відображається в теоретико-прикладній готовності їх реалізації в діяльності” [12, с. 114]. На переконання Ю. М. Рашкевича, компетентності, якими має оволодіти особистість, доцільно представити так: “знання і розуміння (теоретичні знання, здатність знати і розуміти); знання, як діяти (застосування знань у певних ситуаціях); знання, як жити (цінності як інтегральний елемент сприйняття та спі-

віснування з ними у соціальному контексті)” [11, с. 32]. Науковці пояснюють, що не можна ототожнювати компетентності із традиційними знаннями, уміннями чи навичками, зокрема: компетентності, на відміну від знань, мають практико-орієнтований характер і містять когнітивну, операційно-технологічну, мотиваційну й діяльнісну складові частини [5, с. 25–26]; компетентність, на відміну від навички, є усвідомленою; на відміну від уміння – здатною до удосконалення та перенесення; на відміну від знань, існує у формі діяльності практико-орієнтованого спрямування [2].

К-підхід не лише корегує освітній процес, але і проектує конкретні результати навчання, які сформульовані в термінах компетентностей і відображають “знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, котрі можна ідентифікувати, спланувати, оцінити та виміряти” [10]. Згідно з описами, наведеними у міжнародному проекті TUNING, при порівнянні результатів навчання та компетентностей основною відмінністю є те, що результати навчання формулюють викладачі на рівні ОПП й окремої дисципліни, а компетентності набуваються студентами, які здобувають освіту за відповідною ОПП; діалектичною єдністю є те, що результати навчання сприяють набуттю певних компетентностей, а з іншого боку – оволодіння тією чи іншою компетентністю вимагає засвоєння конкретних знань, умінь, навичок, тобто результатів пізнання нового [4, с. 9].

Компетентності, якими має оволодіти студент після завершення навчання за ОПП, є узагальненням його когнітивного, предметно-практичного й особистісного досвіду, наприклад, в ОПП “Середня освіта (інформатика)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.09 Середня освіта в РДГУ у переліку програмних результатів навчання відзначено:

- уміти планувати й організувати власну професійну діяльність і навчально-пізнавальну діяльність учнів, сприяти їхній соціалізації, особистісному розвитку та професійному самовизначенню;
- використовувати знання психолого-педагогічних теорій, знання з інформатики, методики навчання інформатики та суміжних із ними галузей у власній професійній діяльності;
- уміти діагностувати, прогнозувати, корегувати навчально-пізнавальну діяльність учнів для досягнення обов’язкових результатів навчання в інформатичній освітній галузі, розробляти для учнів індивідуальні траєкторії навчання (в т. ч. з метою покращення інклюзивності й доступності) та створювати умови для їх практичної реалізації;

– володіти логіко-алгоритмічним, системно-комбінаторним, творчо-критичним та іншими видами мислення, а також методами і прийомами розв’язування теоретичних і прикладних задач у галузі інформатики.

Водночас в ОПП потрібно акцентувати увагу не на параметрах, що задаються “на вході” (описових характеристиках), а на очікуваних результатах, якими необхідно оволодіти здобувачу освіти після завершення навчання за певною ОПП. Тобто в полі зору знаходяться не стільки значні обсяги нормативно визначених знань студента із психолого-педагогічних, фундаментальних і предметних дисциплін, скільки вміння актуалізувати накопичені знання та здобутий під час навчання досвід і самостійно використовувати їх у практичних ситуаціях професійної діяльності, спроможність визначати та ставити перед собою цілі, мотивувати себе, щоб навчатися упродовж усього життя та досягати успіхів.

У проекті TUNING виокремлено загальні та предметно-спеціальні компетентності, які повинні бути сформовані у здобувача вищої освіти після завершення навчання у ЗВО за певною ОПП [4, с. 9–17]. Перелік компетентностей майбутнього вчителя інформатики повинен добиратися з урахуванням Національної рамки кваліфікацій, посадових завдань та обов’язків вчителя, предметного поля його професійної діяльності у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

І. А. Зязюн дотримується думки, що вказані види компетентностей об’єднує досвід, який характеризує цілісність і конкретність сприймання ситуації, а розмежовують “рівні їхньої мобільності, опори на фундаментальний науковий базис, затребуваності загальнокультурного компоненту змісту освіти” [6, с. 333]. Загальна компетентність особистості виявляється як певний рівень її функціональної грамотності, а професійна – відображає нормовану сферу прикладання, усталені зразки результатів діяльності та визначені вимоги до якості її виконання. Значимість формування у майбутніх учителів професійної компетентності І. А. Зязюн пояснює, тим, що ця компетентність повинна стати для студента орієнтиром у конструюванні індивідуальної траєкторії просування у професії, що є передумовою формування культури професійно-особистісного розвитку в системі неперервної освіти.

О. С. Фесенко під професійною компетентністю майбутнього вчителя розуміє інтегративну характеристику, яка визначає готовність і здатність особистості розв’язувати професійні задачі з навчання та виховання учнів шляхом реалізації системи ціннісних установок, теоретичних знань, практичних умінь, досвіду професійної діяльності, особистісних якостей, надбаних у навчальному закладі [13, с. 30].

У монографічному дослідженні [1] ця компетентність описана як характеристика діяльності фахівця, що включає змістовий і процесуальний компоненти та характеризується такими суттєвими ознаками, як мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності та критичність мислення [1, с. 25]. Л. М. Мітіна пояснює, що гнучкість, поєднуючи в собі змістовні та динамічні характеристики, зумовлює здатність суб’єкта відмовитися від невідповідних ситуації або заданих способів поведінки, прийомів мислення і виробити нові, оригінальні підходи до розв’язування проблемної ситуації [9, с. 14]. Готовність відстежувати зміни в освітньому просторі, швидко реагувати на них, оновлюючи власні методики навчання, самостійно опановувати педагогічні інновації,

комп'ютерні програми й цифрові технології та доцільно використовувати їх у педагогічній діяльності, здатність бачити перспективи власного всебічного розвитку з урахуванням динамічного розвитку інформатики як науки та як шкільного предмету називаємо професійною мобільністю знань вчителя інформатики.

У контексті навчання майбутніх учителів інформатики формування професійної компетентності будемо визначати як: цілеспрямоване оволодіння знаннями з інформатики, методики навчання інформатики та суміжних дисциплін; формування вмінь їх застосовувати у різних професійних ситуаціях, уникаючи широкої обізнаності про професійну діяльність; розвиток інтересу до педагогічної професії та здатності займатися нею, усвідомлення необхідності неперервної самоосвіти та рефлексії.

Одним зі структурних компонентів цієї компетентності є методична компетентність, яку розглядаємо як сукупність “методичних знань, навичок, умінь та індивідуальних і особистісних якостей, яка функціонує як здатність досліджувати, адаптувати, організовувати, спрямовувати й контролювати навчально-пізнавальний, виховний і розвивальний аспекти освіти” [13, с. 36]. Ця компетентність об'єднує: знання методологічних і теоретичних засад певних методик навчання інформатики, засобів і методів навчання; уміння застосовувати набуті знання, розв'язувати методичні задачі та виконувати інші професійно-методичні обов'язки вчителя, пов'язані з організацією навчального процесу зі шкільного курсу інформатики; особистісний досвід щодо виконання навчально-методичної та науково-методичної діяльності (рис. 1). Методична компетентність є інтегрованою, багатоконпонентною і динамічною характеристикою діяльності вчителя, яка узагальнює специфіку вивчення конкретного навчального предмету і в основу якої покладено методичну підготовку, особистісні риси та професійні якості, набутий досвід, адаптацію до динамічних освітньо-педагогічних та інформаційно-технологічних умов.

8) Яка з поданих характеристик розкриває Вашу методичну компетентність як майбутнього вчителя інформатики (оберіть кілька відповідей):

32 відповіді

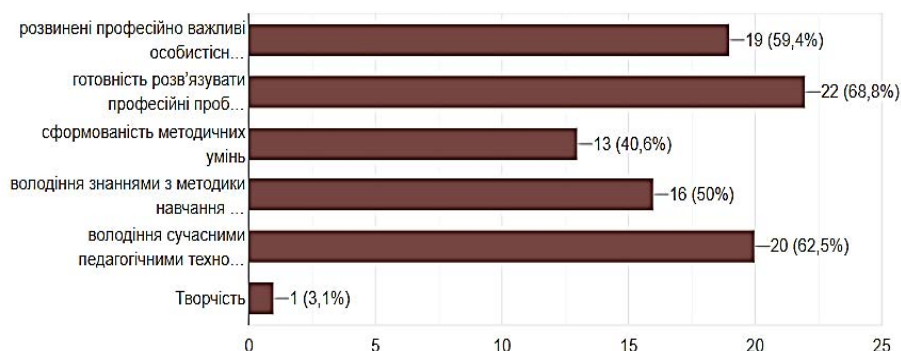

Рис. 1. Результат опитування студентів РДГУ

Компетентнісна парадигма спонукає різнобічно використовувати у практиці вищої освіти основні положення акмеологічного, аксіологічного, особистісно-орієнтованого, системного та інших підходів. Наприклад:

- акмеологічний підхід спрямований на розуміння особистості як найвищої цінності суспільства, на усвідомлення її індивідуальності, зосереджує увагу на результатах професійного розвитку, професіоналізмі та майстерності як на виявленні найвищого ступеня самореалізації фахівця у професійній діяльності;
- інтегративний підхід налаштовує на взаємозв'язок, взаємодію та поєднання знань і прийомів діяльності, спираючись на об'єднання в єдине ціле раніше розрізнених частин на основі їх взаємозалежності та взаємодоповнення;
- особистісний підхід дозволяє усвідомити кожну особистість як неповторну індивідуальність, з урахуванням чого здійснювати навчання, розвиток професійного й особистісного потенціалу;
- діяльнісний підхід реалізує теорію діяльності, згідно з якою всебічний розвиток особистості здійснюється в діяльності, керованій певними чинниками, зокрема власними мотивами, а також поєднує навчання з виконанням конкретних дій у такий спосіб, щоб здібності студентів не лише проявлялися, але й розвивалися, і щоб суб'єкти освітнього процесу оволоділи майбутньою професією у її цілісному уявленні;
- системний підхід орієнтує на комплексне дослідження об'єкта пізнання чи перетворення, вивчення його як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням виділених структурних компонентів і зв'язків між ними.

Висновки. К-підхід є методологічним підґрунтям нової парадигми, котра формується в освітній системі та спрямована на вироблення у майбутніх учителів загальних і професійних компетентностей, володіння якими повинно стати для здобувачів вищої освіти орієнтиром у конструюванні індивідуальної траєкторії кваліфікованого становлення в обраній професії. Компетентнісна парадигма лише у доцільному поєднанні з кращим надбанням минулого досвіду вітчизняної освіти й основних положень діяльнісного, особистісно-орієнтованого, системного та інших підходів покращує якість професійної підготовки вчителів інформа-

тики. Методична компетентність майбутнього вчителя є важливою складовою частиною його професійної компетентності, яка поєднує у систему предметні, психолого-педагогічні, методичні знання й уміння, а також особистісний досвід їхнього застосування.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні форм і методів удосконалення методичної підготовки майбутніх учителів інформатики на етапах навчання у ЗВО, у дослідженні структури професійних компетентностей з урахуванням потреб і запитів роботодавців, прогнозованих освітніх результатів, оволодіння якими сприяє успішному виконанню професійної діяльності, а також у визначенні особливостей структурних компонентів, етапів і критеріїв їх формування під час навчання у ЗВО.

Використана література:

1. Авшениук Н. М., Десятов Т. М., Дяченко Л. М., Постригач Н. О., Пуховська Л. П., Сулима О. В. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.
2. Головань М. С. Компетентність і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30.
3. Жук О. Л. Педагогическая подготовка студентов: комплексный подход. Минск : РИВШ, 2003. 336 с.
4. Захарченко В. М., Луговий В. І., Рашкевич Ю. М., Таланова Ж. В. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації. Київ : ДП “НВ Пріоритети”, 2014. 120 с.
5. Зеер Э., Сыманюк Э. Компетентносный подход к модернизации профессионального образования. *Высшее образование в России*. 2005. № 4. С. 23–30.
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Вид. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
7. Корובה І. В. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізики на засадах індивідуального підходу : дис. ... докт. пед. наук : 1300.02. Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 572 с.
8. Лазаренко Н. І. Тенденції професійної підготовки вчителя в педагогічних університетах України в умовах Євроінтеграції : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2020. 571 с.
9. Митина Л. М. Психология личностно-профессионального развития субъектов образования. Москва – Санкт-Петербург : Нестор-История, 2014. 376 с.
10. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 01.09.2020).
11. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.
12. Смирнова-Трибульська Е. Н. Основы формирования информатических компетентностей учителей в области дистанционного обучения : монография. Херсон : Айлант, 2007. 704 с.
13. Фесенко О. С. Формування методичності компетентності майбутнього вчителя початкової школи у процесі вивчення природничих дисциплін у педагогічному коледжі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04, 011. Центральноукраїнський державний педагогічний університет. Кіровоградський, 2018. 269 с.

References:

1. Avsheniuk N. M., Desiatov T. M., Diachenko L. M., Postryhach N. O., Pukhovska L. P., Sulyma O. V. (2014). Kompetentnisnyi pidkhd do pidhotovky pedahohiv u zarubizhnykh krainakh: teoriia ta praktyka [Competence approach to teacher training in foreign countries: theory and practice]: monohrafiia. Kirovohrad: Imeks-LTD, 280 s. [in Ukrainian].
2. Holovan M. S. (2008). Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competence and competence: experience of theory, theory of experience]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3. S. 23–30 [in Ukrainian].
3. Zhuk O. L. (2003). Pedagogicheskaya podgotovka studentov: kompleksnyi podhod [Pedagogical preparation of students: an integrated approach]. Minsk: RIVSh. 336 s. [in Russian].
4. Zakharchenko V. M., Luhovyi V. I., Rashkevych Yu. M., Talanova Zh. V. (2014). Rozroblennia osvitnikh prohran: metodychni rekomendatsii. [Development of educational programs]. Kyiv: DP “NV Priorytety”. 120 s. [in Ukrainian].
5. Zeer E., Syimanyuk E. (2005). Kompetentnosnyi podhod k modernizatsii professionalnogo obrazovaniya. [Competence approach to modernization of vocational education]. *Vyisshee obrazovanie v Rossii*. № 4. S. 23–30. [in Russian].
6. Ziazun I. A. (2008). Filosofiia pedahohichnoi dii [Philosophy of pedagogical action]. Cherkasy: Vyd. ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho, 608 s. [in Ukrainian].
7. Korobova I. V. (2017). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv fizyky na zasadakh individualnogo pidkhdou [Formation of methodical competence of future physics teachers on the basis of individual approach]: dys. ... d-ra ped. nauk: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 572 s. [in Ukrainian].
8. Lazarenko N. I. (2020). Tendentsii profesiinoi pidhotovky vchytelia v pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh Yevrointehratsii [Trends in teacher training in pedagogical universities of Ukraine in the context of European integration]: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. M. Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 571 s. [in Ukrainian].
9. Mitina L. M. (2014). Psihologiya lichnostno-professionalnogo razvitiya subektov obrazovaniya [Psychology of personal and professional development of subjects of education]. Moskva – Sankt-Peterburg: Nestor-Istoriya. 376 s. [in Russian].
10. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. (2014, July 01). [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (data zvernennia: 01.09.2020). [in Ukrainian].
11. Rashkevych Yu. M. (2014). Bolonskyi protses ta nova paradyhma vyshchoi osvity: monohrafiia [The Bologna Process and a new paradigm of higher education]: monohrafiia. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. 168 s. [in Ukrainian].
12. Smirnova-Tribul'skaya E. N. (2007). Osnovyi formirovaniya informaticeskikh kompetentnostey uchiteley v oblasti distantsionnogo obucheniya: [Basics of the formation of teachers' informative competencies in the field of distance learning]. Herson: Aylant. 704 s. [in Russian].
13. Fesenko O. S. (2018). Formuvannia metodychnosti kompetentnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly u protsesi vyvchennia pryrodnych dystryplin u pedahohichnomu koledzhi [Formation of methodical competence of the future primary school teacher in the process of studying natural sciences in the pedagogical college. Extended abstract of candidate's thesis]: dys. ... k. ped. nauk: 13.00.04, 011. Tsentralnoukrainskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet. Kropyvnytskyi, 269 s. [in Ukrainian].

Pavlova N. S. Professional training of informatics teachers in higher education institutions on basics competence approach

Peculiarities of introduction of the competence approach in higher pedagogical education are considered, practice-oriented nature of which adjusts to the transition from the acquisition of theoretical knowledge by students to the formation of skills to apply them purposefully in a variety of practical situations, which simulate the future professional activity and professional responsibilities of a teacher. Different interpretations of the meaning of the concept of "competence" are analyzed, attention is focused on the fact that it is not advisable to equate the competencies that the student is able to demonstrate after graduation from the educational program with the acquired knowledge, skills, abilities. The relevance of professional training of computer science teachers, aimed at the formation of professional and methodological competence, is determined, possession of which should become a reference point for higher education seekers in constructing an individual trajectory of qualified formation in the chosen profession. It is emphasized that the competence paradigm only in the appropriate combination with the best acquisition of past experience of national education and the basic provisions of activity, personality-oriented, systemic and other approaches improves the quality of professional training of computer science teachers. Based on the fact that the competencies that a student must master after graduation from the educational program is a generalization of his cognitive, personal and subject-practical experience, samples of program results for the educational program "Secondary education (computer science)" bachelor's degree of higher education of Rivne State University for the Humanities are given. The list of general and professional competencies of future computer science teachers should be selected taking into account the National Qualifications Framework, job tasks and responsibilities of the teacher, the subject field of his professional activity in general education institutions.

Key words: competence approach, future teacher of computer science, professional competence, methodical competence.

УДК 373.3.015.31:172.15

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.34>

Полулященко Ю. М.

МОЖЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Стаття присвячена визначенню розкриттю можливостей самостійної роботи у формуванні професійної готовності майбутніх вчителів фізичної культури до виховання патріотичних цінностей учнівської молоді. Розкривається значущість виконання в межах самостійної роботи комплексу творчих завдань, здійснення проектування комплексу заходів з формування патріотичних цінностей учнівської молоді використовуючи потенціал фізичної культури і спорту, написання рефератів та курсових робіт. Визначено доцільність залучення студентів на кожному з етапів реалізації системи професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування патріотичних цінностей учнівської молоді до активних дій в процесі самостійної роботи, а саме: написання твору-роздуму на теми «Патріотизм, як особистісна та суспільна цінність»; «Українські традиції у формуванні патріотичних цінностей учнівської молоді»; «Формування патріотичних цінностей в школярів в педагогічній практиці видатного педагога-гуманіста В.О. Сухомлинського» та ін.; здійснення проектування процесу формування патріотичних цінностей учнівської молоді в умовах загальноосвітнього навчального закладу; дослідження ступеню сформованості патріотичних цінностей в різних регіонах області, в якій знаходиться заклад освіти; здійснення аналізу навчальної програми предмету «Фізична культура» для загальноосвітніх навчальних закладів в контексті визначення ступеню їх спрямованості на формування патріотичних цінностей учнівської молоді тощо. Порівняння експериментальних та контрольних груп (за всіма критеріями: науково-теоретичний; практичний; психологічний) до та після експерименту за зваженим середнім дозволило встановити ефективність запроваджених в процесі самостійної роботи заходів в контексті підвищення рівня професійної готовності майбутніх вчителів фізичної культури до виховання патріотичних цінностей учнівської молоді.

Ключові слова: професійна підготовка, самостійна робота, майбутні учителі фізичної культури, патріотичні цінності.

Вступ. Прагнення України стати повноцінною Європейською державою, її спрямування зайняти гідне місце серед найбільш розвинутих країн світу викликало роздратування однієї з найближчих сусідських країн (РФ), а, як наслідок, посягання на її територіальну цілісність, систематичні спроби політичної та економічної дестабілізації, спроби підризу базових національних цінностей нашої держави тощо. Це, у свою чергу, поставило усю українську спільноту перед новими викликами та загрозами, подолання яких потребує суспільної (національної й політичної) єдності, віри у власну Батьківщину та її майбутнє, прояву патріотизму, здатності до захисту своєї вітчизни. Особливо важливим завданням держави в таких умовах є посилення виховання патріотичних цінностей учнівської молоді, що створило б умови для становлення України як єдиної нації (у теперішньому та майбутньому) в політичному та ментальному контексті.